

Tirsdag 24. juli 1962

AKTUELT

9

Telstar fik jordkloden til at skrumppe

Overvældende succes siger de danske teknikere om TV-udsendelsen - Men Kennedys hilsen til Europa kom ikke med

Det har været febrilske døgn for TV-teknikerne på begge sider af Atlanten. TV-kameraer spredt over det nordamerikanske kontinent og TV-kameraer i Europa fra Nordgrønne til Sicilien var sat ind i det gigantiske arbejde for at fange de sidste nyheder og udveksle dem over det 6000 kilometer brede ocean. — Man regner med, at 200 millioner mennesker sad ved TV-apparaterne, det største antal tilskuere noget enkelt arrangement nogensinde har samlet.

Mondovision's hovedstad

Her i Europa omfattede programmet landene Danmark, Belgien, Frankrig, Tyskland, Østtyskland, Irland, Storbritannien, Luxembourg, Monaco, Holland, Norge, Portugal, Spanien, Sverige, Svejs, England og Jugoslavien. Kommentatorerne til holdene blev længe på 3 femminutters sprag. Det tekniske netværk for Mondovision omfattede omkring 18 i Bruxelles, 1 et lokale i Luxembourg 100 meter over den belgiske hovedstad. Det var fra denne central, de danske fjernsyns tekniske stue lededes.

— Højtlydende var — med sig den første Telstar-udsendelse.

De europæiske kampdommere er udelige

NEW YORK (UPI) — Mandagmorgen blev Platten som fremstillet første gang efter et par uger i Europa, begyndte og i dag over de udvalgte europæiske fjernsynskanaler. Kan sættes af en generelle teknisk test.

Fantastisk teknik og fantastiske perspektiver

Tilskuere overalt har fantastisk perspektiver og en fantastisk teknik set ind i deres værelser. De europæiske holdene som kommentatorer af fjernsynskanaler fra Andover i New Hampshire, USA, sendte et første TV signal til Telstar.

Fodboldstrejke truer Italien

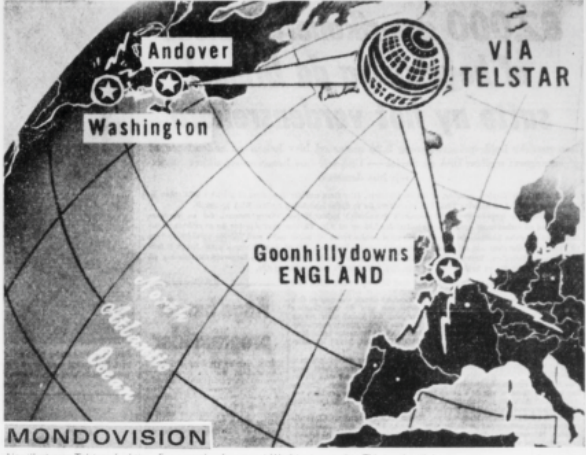
ROM (AP) — En stor fodboldstrejke truer Italien.

senhedsmen til hertogen. Derfor sendte fjernsyn — først og fremst — udsendelse — følgende fra med 10 minut, således at udsendelsen i verdensvises holdere fra den ene station til den anden. Et eksempel herpå er på TV-udsendelsen om rige amerikanske er Bushnell, der i den danske fjernsyns stude blev for var lidt afsløret fra begynderne da skærsnit. Først da den opførte en mission, i Sverige, hvor dansk fjernsyn kunne modtage og udsendes til en modstation på Altoppen, hvor kommentatorer og til TV-tilskuer.

Men i København er der ingen modstationer for fjernsynskanaler. Derfor kan man kun se den første udsendelse, der kommer rundt om Jorden i en tid på omkring mellem 800 og 9000 kilometer. — Transatlantisk er en teknisk udfordring. Den har form som en mangfoldigt net til indet, de fleste lande af udsendelse indlagt i planeten. Enkelte er ikke mulige i sig selv, der skal være spændingen af udsendelsen. — Tilbage gennem verdensrummet. Reaktionen på det er, i Danmark og Norge 700 kg. Inde i satellitten bærer en stor mængde af energi i udsendelsen. — Ansatte i satellitten trækker gennem, sender og sender information. Ansatte i satellitten af modtager, fjernsyn og sender. — Satellitten lever over 10 år i rummet.

Vejen, det går

I første frekvens udsendelse på Telstar, er en af de første udsendelser af amerikanske og danske fjernsynskanaler i Andover i New Hampshire, USA, sendte et første TV signal til Telstar.

Her illustreres Telstars funktion. Fra pressekonferencen i Washington sendtes TV-signalet til den kampmæssige seniecensens i Andover i staten Maine. Herfra kastedes TV-bølgerne op mod Telstar, udfjængtes og forstærkede af satellitten og sendtes tilbage til Jorden, til modstationen i Goonhilly Downs i England, der sendte TV-udsendelsen videre til 16 europæiske lande.

— en lignende forslag til at sende via verdensrummet. Det er en plan, der er 10 meter i diameter, der med siglet opsendes til den første station. Satellitten gennemgik det og den konstant af alle udsendelser. Først som med jorden og fra Jorden. Den er som 10 meter i diameter, og den var sendt til at første i Andover. Efter et par uger blev den første udsendelse af amerikanske og danske fjernsynskanaler i Andover i New Hampshire, USA, sendte et første TV signal til Telstar.

for med glæde om at sende fjernsyn til Jorden. —

— en lignende forslag til at sende fjernsyn til Jorden. —

Den 23. juli 1962 kunne danske TV-seere for første gang se direkte fjernsyn fra USA. Forudsætningen for denne fjernsynstekniske bedrift var NASA's opsendelse af kommunikationssatellitten Telstar 1 tidligere på sommeren.

Abstract: Cold War journalism: An analysis of the Danish Broadcasting Corporation's relationship to the United States Information Agency seen through journalistic television coverage during Kennedy's presidency, 1960–63.

This media history article examines the Danish Broadcasting Corporation's relationship to the United States Information Agency (USIA) during Kennedy's presidency. Previously unused American source material from the USIA and news manuscripts from the archives of the Danish Broadcasting Corporation were used as the study data. During the Cold War, the 'battle for hearts and minds' constituted the ideological dimension of the conflict. To win this battle, the USIA tried to influence mass media outlets around the world. Specifically, the USIA played an important role in journalistic coverage of the launch of the Telstar satellite and the Cuban Missile Crisis through the TV news programme TV-Aktuel. Furthermore, the USIA succeeded in maintaining relationships with Danish journalists, thereby ensuring American control over television news coverage. Thus, Danish journalists maintained an American perspective during the Cuban Missile Crisis. Cold War journalism increasingly turned to American sources, thereby accepting the American consensus and relaying it on Danish television.

Keywords: The Cold War, the United States Information Agency (USIA), Danish Broadcasting Corporation, foreign news journalism, Kennedy, Telstar, Cuban Missile Crisis.

Fagfelle-vurdert

Koldkrigsjournalistik

En analyse af Danmarks Radios relationer til the United States Information Agency set gennem den journalistiske tv-dækning under Kennedy, 1960-63

Resumé: Målet med denne mediehistoriske artikel er at undersøge Danmarks Radios relationer til den amerikanske regerings the United States Information Agency (USIA) i de år Kennedy var præsident. Undersøgelsen er baseret på hidtil ubenyttet amerikansk kildemateriale fra USIA og på nyhedsmanuskripter fra Danmarks Radios arkiver. Under Den Kolde Krig udgjorde kampen om 'hjerter og sind' konfliktens ideologiske dimension. Fra amerikansk side skulle USIA forsøge at påvirke massemedierne rundt om i verden for at vinde denne kamp. Artiklen viser, at USIA spillede en afgørende rolle i den journalistiske dækning af opsendelsen af Telstar-satellitten og Cubakrisen i nyhedsprogrammet TV-Aktuelt. I Danmark lykkedes det for USIA at fastholde relationerne til de danske journalister for derved at sikre amerikansk kontrol med nyhedsdækningen i fjernsynet. Artiklen konkluderer, at danske journalister holdte fast i et amerikansk perspektiv under Cubakrisen. Denne koldkrigsjournalistik vendte sig i stigende grad mod de amerikanske kilder, og derved accepterede den konsensus og videreformidlede den i dansk fjernsyn.

Søgeord: Den Kolde Krig, the United States Information Agency (USIA), Danmarks Radio, Udenrigsjournalistik, Kennedy, Telstar, Cubakrisen.

Josef Batikha

Ph.d.-stipendiat og ekstern lektor i journalistik
Institut for Kommunikation og Humanistisk
Videnskab (IKH)
Roskilde universitet
jpb@ruc.dk

I denne mediehistoriske artikel undersøges Danmarks Radios (DR) relationer til den amerikanske regerings *United States Information Agency* (USIA), der oversøisk gik under betegnelsen *United States Information Service* (USIS). Artiklens fokus er på DR's journalistiske relationer til USIS i Kennedy-perioden, 1960-63, og derfor afdækkes en række vigtige temaer i denne periode: rumkapløbet, *Telstar*-satellitten og Cubakrisen.

Under den kolde krig udgjorde kampen om 'hjerter og sind' Øst-Vest-konfliktens ideologiske dimension. Fra amerikansk side blev bestræbelserne på at påvirke massemedierne rundt om i verden et væsentligt element i at vinde denne kamp. DR ønskede med sit radiomonopol- og sidenhen fjernsynsmonopol

– at være landets frieste talerstol, hvorfra væsentlige samfundsproblemer blev sat under debat. Artiklen fokuserer på DR's udenrigsdækning, fordi dette stofområde kom tættest på den kolde krig, og derfor havde amerikanernes største bevågenhed.

Dette emnefelt er stort set uudforsket, såvel mediehistorisk som koldkrigshistorisk, og artiklen er således baseret på hidtil ubenyttet, primært kildemateriale fra *United States Information Agency* (USIA) fra amerikanske regeringsarkivalier, samt arkivalier fra Danmarks Radios arkiver.

Det amerikanske kildemateriale består af de indberetninger, rapporter og registreringer, som USIS i København på regelmæssig basis sendte til det centrale USIA-hovedkontor i Washington. Materialet, der er deponeret i The National Archives and Records Administration (NARA) i Washington, viser ikke blot, at skiftende amerikanske regeringer fulgte den medie- og opinionsmæssige udvikling i Danmark tæt, men også, at USIS forsøgte at påvirke DR's nyhedsdækning i amerikansk favør. USIS-materialet er en væsentlig kilde til dansk mediehistorie, om end der stedvist er

Mediehistorisk Tidsskrift nr. 37-38, 2022, årgang 19, s. 110-131, publiceret 09.09.2022.

Artikkelen findes også som del af hele utgaven av Mediehistorisk Tidsskrift nr. 01-02, 2022,

url: https://medietidsskrift.no/content/uploads/pub/2022/09/NMF-tidsskrift-01-02_2022-web.pdf

Artikkelen publiceres under lisensen Creative Commons CC BY-NC 4.0.

en tendens til, at USIS overvurderer egen indsats. Derfor sammenholdes de amerikanske vurderinger med arkivmateriale fra DR's arkiver i Rigsarkivet. De oprindelige TV-Aktuelts optagelser er desværre ikke bevarede i DR's båndarkiv, og derfor baseres artiklens indholdsanalyse på de tilgængelige programover-sigter samt TV-Aktuelts oplæsermanuskripter.

Det hovedspørgsmål artiklen ønsker at besvare er: Hvilken rolle spillede USIS i den journalistiske tv-dækning af rumkapløbet, opsendelsen af *Telstar*-satellitten og Cubakrisen i Danmarks Radios nyheds-dækning i TV-Aktuelt?

I de øvrige nordiske lande er den mediehisto- riske udforskning af de amerikanske bestræbelser i forhold til NRK og Sveriges Radio forsat begrænset, dog dokumenterer Helge Danielsen og Mikael Nilsson imidlertid i nogle vigtige studier, at USIS i hhv. Norge og Sverige aktivt forsøgte at påvirke offentligheden i 1950'erne og 1960'erne.¹

Nyt medie – nye muligheder

Først lidt om fjernsynets stigende betydning i denne periode. Fjernsynsmediet fik nemlig afgørende indflydelse på udfaldet af den amerikanske præsidentvalgkamp i 1960. Valgkampen blev således den første, hvor amerikansk fjernsyn afholdt direkte transmitterede tv-debatter mellem de to store partiers præsidentkandidater, John F. Kennedy og Richard Nixon. Kandidaterne indgik aftale med de landsdækkende amerikanske tv-stationer, herunder Columbia Broadcasting System (CBS) og National Broadcasting Cooperation (NBC), om at afholde fire debatter i et format, hvor kandidaterne blev udspurgt af et panel af journalister, og hvor de kunne kommentere hinandens svar. Kennedy forberedte sig selvsagt politisk til den første debat, men i modsætning til Nixon forberedte han sig også i forhold til det visuelle medie ved at modtage træning i, hvordan man skulle optræde på tv fra en professionel tv-konsulent. Og endelig sørgede Kennedy for at slappe af fra kampagnen i Palm Beach, således at han kunne møde op i CBS-studiet den 26. september udhvilet og solbrun.²

Den første Nixon-Kennedy-debat blev også vist for danske fjernsynsseere. Med hjælp fra USIA i Washington blev en CBS-optagelse af debatten fløjet direkte til USIS i København, teksten til dansk og vist på DR blot 36 timer efter debatten var blevet afsluttet i CBS' studier i Chicago.³ USIS lod beslutningstagerne i USIA forstå, at stigningen i antallet af tv-licenser i Danmark nu havde rundet en halv million. Fjernsynsmediets "lusty growth" i Danmark var ifølge amerikanerne overraskende, men samtidig belejlig, idet USIA var ved at nedprioritere påvirkningen af radioen til fordel for det mere virkningsfulde fjernsynsmedie.

For det første gik udviklingen langt stærkere, end det DR og den danske fjernsynsbranche havde forventet, fx regnede man først med at der ville være en halv million licenser i 1964/65. Og for det andet var USIS forbavsede over vækstraten, når man sammenholdte den med, at DR "only telecasts 17 hours per week on the average", hvilket var langt mindre, end det amerikanske tv-stati-

oner sendte i 1960. For det tredje noterede USIS sig de betragtelige udgifter, der var forbundet med at anskaffe sig et fjernsyn i Danmark: Gennemsnitsprisen for et tv var 1.700 kr., hvilket svarede til lidt mere end 10% af en arbejders gennemsnitlige årsindkomst, og så skulle selve tv-licensen på cirka 100 kr. pr. år medregnes.

I København konkluderede den amerikanske USIS-stab imidlertid, at fjernsynet var ved at blive danskeres foretrukne medie, og vurderede "that several thousand new receivers will be licensed during the balance of 1960."⁴

USIS lod heller ikke beslutningstagerne i Washington være i tvivl om, at den danske befolknings interesse for præsidentvalgkampen havde været usædvanlig stor, og på bølgen af dansk begejstring for amerikansk politik, fokuserede USIS på at fastholde mediernes blik mod Washington, hvor indsættelses-højtideligheden og udnævnelsen af den nye administration fandt sted. De amerikanske bestræbelser over for DR blev således understøttet af:

USIS-materialet er en væsentlig kilde til dansk mediehistorie

John F. Kennedy indsættes som USAs 35. president, 20. januar 1961. Foto: John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston.

General Danish satisfaction with the outcome of the elections, sympathy towards the President-elect, and unconcealed enthusiasm over the caliber of the initial appointments made for top-spots in his administration.⁵

DR's TV-Aktuelt havde ifølge USIS bragt fyldige indslag fra selve valget, og i forbindelse med Kennedys indsættelsestale den 20. januar 1961 havde DR arrangeret med NBC, at en kopi af deres udsendelse blev sendt til Radiohuset, således at danske fjernseere blot 26 timer efter indsættelseceremoniens afslutning i USA kunne se Kennedy tone frem på deres skærme.⁶

I talen talte Kennedy ikke udelukkende til amerikanerne, men til verdensopinionen, og i lyset af den kolde krig leverede præsidenten et umiskendeligt ideologisk budskab – et betingelsesløst løfte:

Let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we shall pay any price,

bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty.⁷

Det amerikanske kildemateriale efterlader det klare indtryk, at DR i vid udstrækning ryddede sendefloden for at give plads til Kennedys indsættelseceremoni, såvel i radioen som i fjernsynet. Og i en situation, hvor journalistikken selv legitimerede, at nyheden om præsident Kennedy var af stor betydning, så var den i højere grad interesseret i at opnå yderligere adgang til den nye præsident – og dét journalistiske behov imødekom USIS helt uden at tøve:

USIS used all available means to further the program which can now be considered an unqualified success.⁸

Ifølge de amerikanske indberetninger havde redaktionen på udenrigsmagasinet Horisont – der i øvrigt blev beskrevet som "highly popular" – henlagt en

hel udsendelse til den nye Kennedy-administration. Horisont-udsendelsen, der desværre ikke er bevareret i DR's båndarkiver, var således baseret på USIS-optagelser, der gav et portræt af de embedsmænd og rådgivere, præsident Kennedy havde udpeget til sin administration.⁹

Global kommunikation i en globaliseret kold krig

Da Kennedy satte sig til rette i Det Ovale Værelse var forholdet mellem Øst og Vest præget af kulde. I maj 1960 nåede det offentlighedens kendskab, at et amerikansk U-2-fly var blevet skudt ned over sovjetisk territorie, og at en overlevende amerikansk pilot, Francis Gary Powers, var taget til fange. Det amerikanske Udenrigsministerium forsøgte i første omgang at udsende – på forhånd planlagte – dækhistorier, men Khrusjtjov valgte nogle dage senere at hænge Washington op på sine lodrette usandheder.

Aktualitets- og Oplysningsafdelingen i DR besluttede på sin side at sende journalisten Henning Knudsen til Moskva for at dække retssagen mod Powers for radioens Aktuelt Kvarter den 17. august. Afdelingen betragtede den sovjetiske retssag som et "storstilet propagandanummer", og derfor var det vigtigt, at en medarbejder fra DR "kritisk og analytisk" satte begivenheden ind i en sammenhæng.¹⁰

For mange udenrigspolitiske iagttagere i USA stod det nu klart, at der ved udgangen af 1950'erne var opstået en såkaldt "missilkløft" i sovjetisk favør. Opfattelsen af, at Kreml nu kunne bruge atomar afpresning mod det, der lignede et mere svækket og magtesløst USA, blev forstærket af Kennedys kampagne, som kritiserede den siddende Eisenhower-administrations manglende insisteren på at imødegå en overhængende trussel fra Sovjetunionen. Den tiltagende sovjetiske støtte til de antikonialistiske og nationalistiske bevægelser i den tredje verden gjorde ifølge koldkrigshistorikeren Odd Arne Westad stemningen endnu mere akut i Washington. Sammenkædningen af den kolde krig og afkoloniseringsprocessen førte på ganske reel vis de amerikanske beslutningstageres frygt for, at den kommunistiske ideologi for alvor skulle vinde indpas i den tredje verden.¹¹

Som reaktion på, at Sovjetunionens leder, Khrusjtjov,

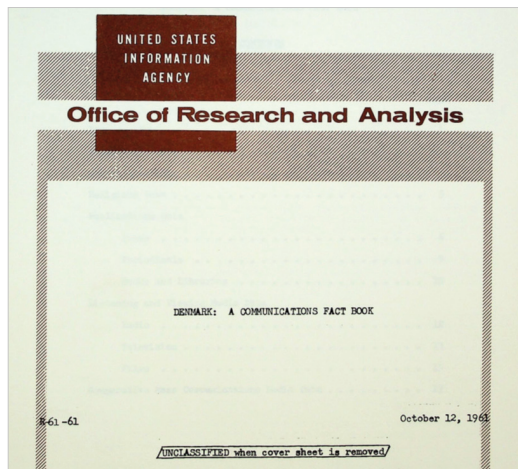

Afgørende for TV-Aktuells dækning af internationale begivenheder var de såkaldte fjernskrivere og billedmaskiner.

job, i starten af 1961 havde erklæret en mere ambitiøs og vidtrækkende udenrigspolitik, som kort sagt havde som sit hovedmål at udstrække den kommunistiske revolution til den 3.verden ved at støtte nationale oprørsbevægelser som dem, der bekæmpede de siddende regimer i de nye selvstændige lande i Asien og Afrika, udnævnte Kennedy en ny direktør til USIA. Det blev en af tidens mest markante skikkelser i amerikansk journalistik, nemlig Edward R. Murrow, der siden 1935 havde været tilknyttet CBS, og som amerikanerne i efterkrigsårene kendte som tv-nyhedsoplæser på CBS News.¹²

Allerede nogle få måneder efter udnævnelsen som USIA-direktør tog Murrow ordet fra talerstolen i *National Press Club* i Washington, samtidens mest prestigefyldte organisation for amerikanske journalister. I sin tale "Who speaks for America?" formulerede Murrow sig visionært om de opgaver, der nu forestod med Øst-Vest-konfliktens anderledes og tilsyneladende mere globale karakter, nu skulle USIA i den ideologiske kamp mod Sovjetunionen håndtere et stigende antal opgaver rundt om i verden – og gennem brug af forskellige typer af medier:

We are concentrating our attention on the fields where the ideological competition is being waged. This means expansion in Africa—where new nations have arisen—and in Latin America—where new dif-

Kommunikationsvidenskaben blev i løbet i 1960'erne retningsgivende for USIA's bestræbelser på at vinde "kampen om hjerter og sind". I denne 25siders lange USIA-rapport, "Denmark: A Communication Fact Book", var afsættet at indsamle data om danske forhold med henblik på vide mere om modtagergruppens sammensætning.

faculties have been born—and in Southeast Asia—where new pressures are upon us. We will not do this, however, at the expense of thinning the lines of communication with our traditional friends and allies (...) From a press run in Beirut, an exhibition in Turin, a stage performance in Munich and radio relays in Colombo. From a news telecast in Bogota to a sound-tracked film strip in Paris to a book typeset in Manila—upon all the myriad of details we initiate, we create, we facilitate.¹³

Murrow formulerede sig ikke desto mindre noget mere forsigtigt i forhold til, hvordan og med hvilke midler, USIA skulle nå sine mål:

We deal not only in communications but also in policy. We articulate and distribute not advertising for cigarettes and soap suds but clarifications of government policy and deeds.¹⁴

Svaret på, hvilke virkemidler USIA egentlig ville benytte sig af, lader sig til gengæld skimte i Murrows konkrete oplystning af, hvem der nu skulle betræde korridorerne i USIA's hovedkvarter i Washington:

We have men who number among their accomplishments, before coming with the Agency, such positions as a broadcast Peabody Award winner; a past President of NBC International; a former producer with Eagle Lion and Warner Brothers studio; the former President of a college; several deans of universities, including a Dean Emeritus from Columbia University; an original editor of Newsweek; an author of 15 published novels, 6 of which have been adapted for motion pictures; editors of metropolitan newspapers and national press services; overseas bureau chiefs, foreign correspondents, and Nieman fellows in Journalism.¹⁵

Murrows tale giver et indblik i det, der bedst kan betegnes som en reel professionalisering af USIA i begyndelsen af 1960'erne, fx udpegede Murrow udenrigskorrespondenten Donald M. Wilson fra *Life Magazine* til USIA's vicedirektør.¹⁶ Fra de amerikanske filmselskabers produktioner i Hollywoodstudierne til de helt store medieinstitutioners vækst rundt omkring i USA kunne USIA trække på nogle professioner, som selv gennemgik en væsentlig professionaliseringsproces i disse år. Det vil dog ligge uden for denne artikels emnefelt at beskæftige sig nærmere med betydningen af dette for USIA, men umiddelbart synes dette aspekt at være temmelig overset i den internationale historieskrivning om USIA.

I sin Murrow-biografi dokumenterer historikeren Gregory Tomlin imidlertid, at Murrow lykkedes med at rekruttere den velkendte Hollywood-producer George Stevens Jr. til at stå i spidsen for USIA's *Motion Picture Service*-afdeling, og gennem Stevens kunne USIA således trække på et Hollywood-netværk og på den talentmasse, der fandtes i Los Angeles, i sine egne filmproduktioner.¹⁷

Kommunikationsforskning og USIA

Med sin flerårige erfaring foran tv-kameraerne var Murrow ikke det mindst i tvivl om, at fjernsynsmediet var det uomgængeligt mest centrale massekommunikationsmiddel for USIA, og med blik for den teknologiske udvikling inden for satellitkommunikation blev Murrow bestyrket i, at fremtiden så endnu lysere ud for USIA:

Our future may lie in the unseen systems of communications satellites, when we will operate with international television.¹⁸

En indikator på, at USIA overordnet set var under indflydelse af den amerikansk dominerede kommunikationsforskning, slår gradvist tydeligere igennem i USIA's/USIS' indberetnings- og afrapporteringssprog i løbet af 1960'erne. USIA's særlige Office og Research and Analysis udgav i slutningen af 1961 en "Communications fact book" vedrørende Danmark og danske medieforhold, som indbefattede "Listening and Viewing Media Data" for både radio og tv, samt "Comparative Mass Communications Media Data".¹⁹ Rapporten er ikke karakteriseret ved at anviser en bestemt policy eller strategi, men afspejler snarere både en medievidenskabelig diskurs og at samtidens kommunikationsteorier var optagede af at dataindsamle med henblik på at vide mere om modtagergruppens sammensætning.

En markant samtidig kommunikationsteoretiker var Wilbur Schramm, og i det, der dengang blev tidens mest udbredte standardværk "The Process and Effects of Mass Communication" udfordrede Schramm antagelsen om, at "media audiences" var en homogen masse. Den såkaldte "magic bullet"-tilgang, også kendt som kanyleteorien, var ifølge Schramm baseret på et utidssvarende tankesæt, og i løbet af 1950'erne og 1960'erne præsenterede Schramm reviderede teoridannelser, der netop havde et klarere afsæt i "audience behavior".²⁰

USIS' afrapporteringer bærer i begyndelsen af 1960'erne således tydeligere præg af denne registrerings- og dataindsamlingspraksis, fx indberettede USIS i København i en "Statistical Report on Television Program", at DR's Aktualitets- og Oplysningsafdeling for sidste halvår af 1960 gjorde brug af 10 hele – eller delvise – tv-udsendelser, som USIS havde sendt til Danmarks Radio. Disse udsendelser omfattede – ud over den anden præsidentkandidatdebat mellem Nixon og Kennedy den 12. oktober – følgende eksempler på titler: "Nike Herkules Firing",

"Indian Life in New Mexico", "The Story of X-15" og "Skypower". På basis af disse udsendelser estimerede USIS de samlede danske seertal til at være lidt over én million. I Washington kunne USIA samtidig notere sig, at DR benyttede sig af lidt mere end 20% af de tv-udsendelser, USIS på den ene eller anden måde havde sendt til eller stillet til rådighed for journalisterne på Danmarks Radio.²¹

I det samlede billede efterlader det amerikanske kildegrundlag et indtryk af, at den amerikanske regering spillede en hidtil overset rolle i DR's journalistiske setup, især for de journalister, der var tilknyttet Aktualitets- og Oplysningsafdelingen og beskæftigede sig med fjernsynsproduktioner. Artiklen vil i det følgende vise, hvilken rolle USIA/USIS spillede, og at den rolle også fik afgørende betydning for de journalistiske produkter.

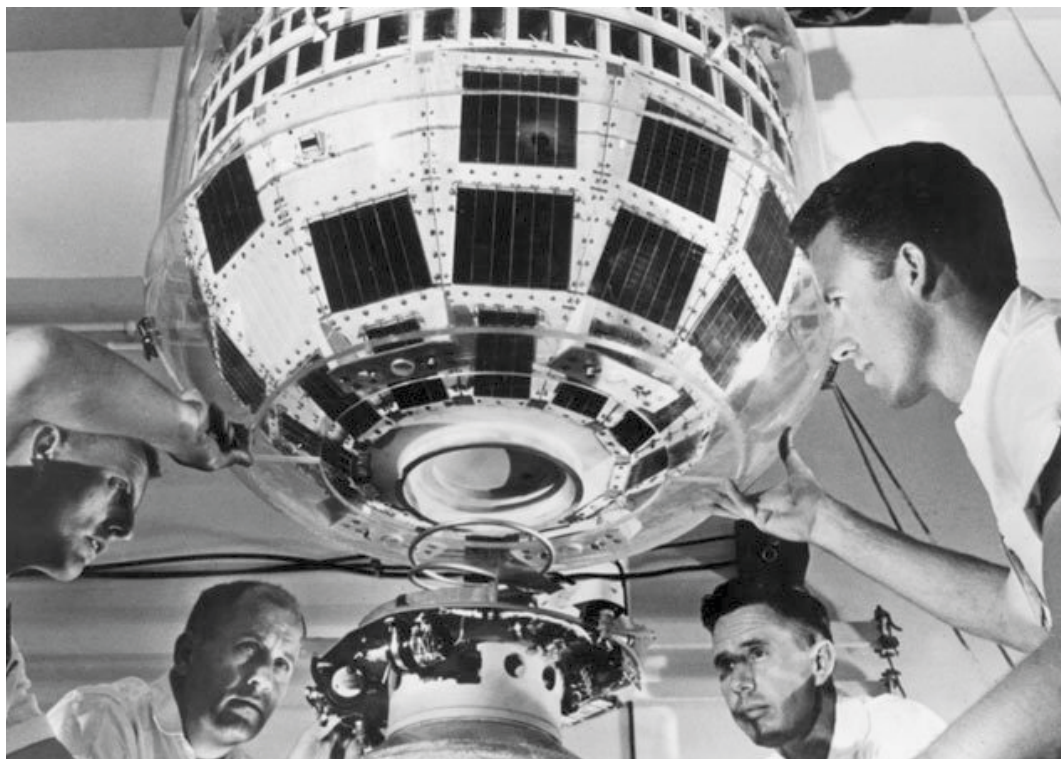
USIA kunne således notere sig, at USIS-staben i København på det operationelle niveau allerede havde lavet visse tilpasninger, som skulle imødegå den mediemæssige kulminationsfase, hvor fjernsynet blevet danskernes foretrukne elektroniske massemedie. Relationerne til DR's ledelse blev fastholdt, men det nye bestod i USIS' forsøg på at etablere endnu tættere relationer til både journalister og programchefer.²²

Den amerikanske regering spillede en hidtil overset rolle i DR's journalistiske setup

Scott Carpenter og Telstar

I sidste halvdel af 1962 var to nyheder med til at sætte den internationale dagsorden, og på hver sin måde var de mere eller mindre knyttet direkte til den kolde krig.

Fra de amerikanske rumraketfaciliteter i Cape Canaveral i Florida lykkedes det den 24. maj for astronauten Scott Carpenter at bringe sin rumraket *Aurora 7* i bane om Jorden. Et markant udtryk for, at den kolde krig i udpræget grad også var en ideologisk systemkamp var nemlig rumkapløbet. Og da Sovjetunionen med sin store rumtriumf fem år tidligere, i efteråret 1957, sendte *Sputnik*, den første kunstige satellit i kredsløb om jordkloden, afstedkom det et chok i især den amerikanske offentlighed. De amerikanske beslutningstageres frygt for, at russerne på et givent

Ingeniørerne arbejder på Telstar 1 inden dens skal skydes op fra Cape Canaveral og ændre global kommunikation for altid. Foto: Nokia Bell Labs.

tidspunkt ville være i stand til at anbringe atombomber på disse raketter førte til en massiv intensivering af det amerikanske rumprogram.²³

Nyhedsværdien af de forskellige teknisk-videnskabelige triumfer på rumteknologiens område blev betragtet som ganske høj, og beslutningstagerne i såvel Washington som Moskva var også fuldt ud bevidste om, at nye bedrifter blev mødt af en opmærksom og interesseret offentlighed.

I den forbindelse modtog USIA underretning fra København om, at den samlede danske mediedækning af Carpenters rumflyvning havde været en succes. USIS noterede sig bl.a., at den socialdemokratiske avis *Aktuelt* betegnede nyheden som "Strålende rumfart", og den journalistiske vinkel i avisens forsidehistorie synes også tydeligt præget af stor begejstring:

Millioner af seere ved fjernsynsskærmene var i dag

vidne til affyringen af en kæmperaket, som seks minutter senere bragte USA's anden astronaut, orlogskaptajn Malcolm Scott Carpenter, ind i en bane omkring Jorden. (...) Lyttere og seere måtte vente endnu nogle minutter i pinefuld uvished, før Scott Carpenters stemme fra det ydre rum forkyndte, at 'Aurora 7' var drejet ind i sin kredsbane og var begyndt sin eventyrlige flugt omkring jordkloden. Det skete nøjagtigt seks minutter efter opsendelsen.²⁴

Det stod klart for USIA, at nyheden blev forbundet med ekstra stor medieopmærksomhed, fordi Carpenter under selve nedstigningen gennem atmosfæren måtte frigøre sig fra sin rumkapsel, og indtil 40 minutter senere anede lytterne og seerne ikke, hvordan det var gået astronauten på den sidste del af turen, før det blev meddelt at han var blevet fun-

det i god behold. Ifølge USIS roste den danske presse "the freedom of information concerning the shot and the personal courage of the astronaut". USIS kunne sågar indberette, at adskillige danskere havde rettet telefonisk henvendelse til ambassaden i det tidsrum, hvor kontakten til Carpenter var blevet afbrudt.²⁵

USIS kunne også meddele Washington, at DR's TV-Aktuelt havde ryddet stort set hele programmet for at gøre plads til den amerikanske rumbedrift. TV-Aktuelt brugte programmet til at vise forberedelserne til rumflyvningen, og billederne fra astronautens placering i kabinen var blevet overført fra USA, via England, på et transatlantisk kabel.²⁶

Blandt den store mængde af nyhedshistorier og pressemeddelelser som dagligt strømmede til den danske presses og DR's redaktioner i sommeren 1962, var der ifølge amerikanerne én, der blev udvalgt som den mest fremtrædende i mediernes nyhedsproduktion, nemlig da NASA den 10. juli opsendte *Telstar 1*, den første kommunikationssatellit. Ifølge USIS betegnede de danske medier opsendelsen af *Telstar*, som intet mindre end en "epochal scientific achievement", og fremhævede de fantastisk mange muligheder, den transatlantiske kommunikation uden tidsforsinkelse afstedkom, herunder betydningen af satellitsignaler i forbindelse med transmission af fjernsynsudsendelser.²⁷

Det helt store højdepunkt ventede de danske fjernseere den 23. juli, hvor der for første gang blev sendt fjernsynsprogrammer over Atlanterhavet via *Telstar*-satellitten, og kl. 20 tonede bl.a. præsident Kennedy frem på fjernsynsskærmene.²⁸

I avisen *Aktuelt* blev *Telstar*-dækningen dagen efter holdt varm med en forsideartikel "200 millioner så *Telstar*-succesen" fulgt af en helsides baggrundsartikel "Telstar fik jordkloden til at skrump". USIS' afrapportering af, hvad de opfattede som en usædvanlig positiv mediedækning af *Telstar* var på ingen måde uden hold i virkeligheden:

Denne første udsendelse via *Telstar*-satellitten mellem Europa og det nordamerikanske kontinent markerede et vendepunkt i kommunikations-teknikkens historie (...) Fjernsynskameraet i fremtiden er hele verdens øje.²⁹

Og i sin indledende kommentarer til DR's live-transmission i TV-Aktuelt udtalte fjernsynschefen Jens Fr. Lawaetz sig til seerne i den samme høje tone af begejstring:

Det er et historisk øjeblik. For første gang kan man sidde i sin dagligstue i Europa og se, hvad der sker i samme sekund i USA (...) Det bliver en succes, der åbner vide perspektiver.

Ifølge Lawaetz kunne værdien af *Telstar*-satellitten, når det drejede sig om aktuelle nyhedsudsendelser, på ingen måde overvurderes.³⁰

Fra amerikansk side havde de store tv-stationer, herunder CBS og NBC, tilrettelagt en slags reportage fra USA, med glimt fra en baseball-kamp i Chicago, hvor de amerikanske tilskuere jublede, da det over højtalerne blev meddelt, at kampen nu også kunne ses i Europa. Herefter fulgte glimt fra en pressekonference med præsident Kennedy og endelig fulgte billeder fra Golden Gate-broen i San Francisco og fra FN-bygningen i New York.³¹

USIS kunne således notere sig, at *Telstar*-historien i de følgende uger lå højt på de danske mediers nyhedsdagsorden. Og denne ene indberetning om *Telstar* adskiller sig umiddelbart også fra langt hovedparten af de mange USIS-indberetninger, dette arbejde baserer sig på.

For det første nåede USIS til den konklusion, at *Telstar*-successen markerede et vendepunkt i den offentlige opinions opfattelse af USA i spændingsfeltet mellem Øst og Vest:

Coming on the heels of the Glenn and Carpenter orbital space journeys, *Telstar* has dramatically recaptured the space trophy for the United States of America.³²

Når det kom til stykket, viser denne amerikanske indberetning for det andet, hvor dominerende en rolle nøglebegreber som prestige, omdømme og troværdighed spillede under den kolde krig, særligt når den ideologiske konflikt blev udkæmpet i massemediernes, og forstærket af de vilkår som specielt det fremstormende fjernsynsmedie satte. USIS' begej-

string var på ingen måde afmålt, og amerikanerne var fuldstændigt overbeviste om, at *Telstar*-opsendelsen var en skelsættende begivenhed:

(...) a communications breakthrough rivaling and surpassing Reuter's pigeon post, the telegraph, and the first squawking's of crystal radio.³³

Cubakrisen 1962: "Vi ser her amerikanske orlogsskibe paa vej til cubanske farvande".

Den 14. oktober fløj et amerikansk U-2-spionfly henover den vestlige del af Cuba og fotograferede et område, hvor man formodede, at Sovjetunionen var ved at opstille jord- til luft-batterier. Dagen efter bekræftede CIA over for Kennedy-administrationen, at der var opsat mellemdistancemissiler, og selvom fotoanalytikerne endnu ikke med sikkerhed kunne fastslå, om der fandtes atomspræghoveder i Cuba, var amerikanske beslutningstagere helt oppe på de høje nagler, idet det nu stod klart, at de sovjetiske missiler kunne nå dele af den amerikanske østkyst.³⁴

Cubakrisen blev et af den kolde krigs mest dramatiske forløb, og i de fire oktoberdage, fra den 23. til den 26. oktober, kom verden stadig tættere på den atomkrig, som stormagterne på paradoksalt vis egentlig havde søgt at undgå, men som de samtidig forberedte sig på. Fra at have spillet en marginal rolle i mediernes nyhedsbillede, blev Cuba rammen om en storpolitisk begivenhed, som udviklede sig til at blive den altoverskyggende del af nyhedsstrømmen i samtlige vestlige medier.

I 1958 havde Radiorådet underskrevet kontrakt med det amerikanske nyhedsbureau *United Press International* (UPI) om levering af nyhedsfilm til TV-Aktuelt,³⁵ og nyhedsdækningen under stormagtskonfrontationen ved Cuba var således baseret dels på UPI-kilder og dels på de direkte tv-optagelser via *Telstar*, som den amerikanske regering og USIA transmitterede til Europa. Det empiriske grundlag er således de bevarede manuskripter fra nyhedsoplæsningen på TV-Aktuelt under Cubakrisen.

Kennedy besluttede tidligt, at USIA's vicedirektør Donald Wilson skulle være med i den gruppe af rådgivere, som senere fik betegnelsen *ExComm* (The Executive Committee of the National Security Council).

FIELD MESSAGE	UNCLASSIFIED CLASSIFICATION	DO NOT TYPE IN THIS SPACE
FROM: OSIS, Copenhagen	U. S. INFORMATION SERVICE	File 001598
TO: USIA WASHINGTON	4.2	MESSAGE NO. 8
REF: TOSI 22	July 30, 1962	DATE
SUBJECT: Danish Reaction to Telstar		Aug 3 12 40 '62
AGENCY USE		
703 ACTION	Danish information media proclaimed Telstar's first live transatlantic television broadcast and the establishment of space telephone connections as an epochal scientific achievement, full of promise for better human understanding.	
IRS*		

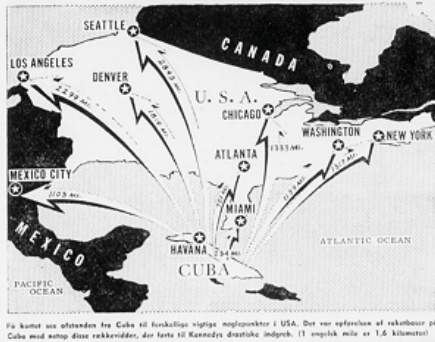
Amerikanere fulgte nøje med i de danske mediers dækning af *Telstar*-satelliten, og indberetningerne til Washington viser, at amerikanerne var yderst tilfredse med den positive omtale, *Telstar* fik.

Om ifølge historikeren Gregory Tomlin kan USIA's rolle i forbindelse med den amerikanske håndtering af Cubakrisen næppe overvurderes. Det lykkedes nemlig for Kennedy-administrationen at kommunikere et utvetydigt budskab til verdensopinionen om, at den sovjetiske missilopstilling på Cuba udgjorde en akut og altoverhængende trussel mod freden, og at USA derfor havde været tvunget til at reagere. I modsætning til invasionen i Svinebugten året før, i april 1961, hvor USA uden held forsøgte at afsætte Castro-regimet, var USIA ikke blevet taget med på råd, fortsætter Tomlin, og derfor lykkedes det slet ikke for Kennedy-administrationen at legitimere invasionen over for offentligheden.³⁶

Den fungerende USIA-direktør Wilson var overbevist om, at nøglen til succes under Cubakrisen var, at den amerikanske regering sikrede sig opinionens opbakning til og forståelse for de skridt, Kennedy-administrationen ville tage. I atombombens tidsalder var der intet rum for blandede amerikanske signaler, forklarede USIA.³⁷

USIA's egne arkiver til belysning af den amerikanske regerings konkrete initiativer i Danmark og opfattelser af de danske mediers Cubakrise-dækning er desværre endnu ikke afklassificerede i de amerikanske regeringsarkivalier. På basis af vægtig amerikansk historisk forskning i de centrale USIA-arkiver under Cubakrisen, synes det imidlertid rimeligt at antage, at USIS i København – på lige fod med andre USIS-departementer - modtog endog ganske klare anvisninger fra USIA i Washington, og derfor arbejdede ihærdigt for at ansprende til udstrakt offentlig opmærksomhed omkring, hvordan Kennedy-administrationen betrag-

USA-flåde og russiske skibe nær farligt møde

På kortet ses afstandene fra Cuba til forskellige vigtige nøglepunkter i USA. Det var opførslen af raketterne på Cuba med netop disse raketkøder, der førte til Kennedys drastiske indgreb. (1 engelsk mil er 1,6 kilometer)

Det amerikanske letsvarende transportvogn transporterer raketter på Cuba med raketterne, der vides under 1. majprædiken i Moskva i år. Her ses en af disse raketter.

WASHINGTON, tirsdag ★ Mens en amerikansk armada på 100 krigsskibe plojede gennem Atlanterhavets bølger for at indtage sine udgangspositioner, stævrede et stort antal russiske skibe mod Cuba med forsyninger. Endnu i aften havde der ikke været kontakt mellem de amerikanske flådeenheder og de russiske skibe, men man mener i Washington, at det første russiske skib, der bliver holdt tilbage, er Polotavia, der øjensynligt kan medføre raketter. Den amerikanske flåde holder særligt udgik efter dette skib. Rekognosceringsfly har taget billeder af det, og det fremgår heraf, at lugterne på forskikket er indrettet til at affyre raketter.

Den 23. oktober 1962 underskrev præsident Kennedy den proklamation, der etablerede en karantæne rundt om Cuba. Danske TV-seere og avislæsere blev dagen efter klar over, at den kolde krig eskalerede voldsomt.

tede og ville håndtere den hidtil mest alvorlige og tilspidsede situation under den kolde krig.

I ét enkelt udgående telegram fra den amerikanske ambassade i København til det amerikanske udenrigsministerium fra den 24. oktober antydes det dog i kortfattet telegramsprog, at:

Danish media continues give general support US action on developments Cuba (...) ³⁸

”En spændt atmosfære i Washington”

Sent på aftenen mandag den 22. oktober fik Jens Otto Krag's regering og DR fra den amerikanske ambassade meddelelse om, at præsident Kennedy omkring midnat dansk tid ville holde en vigtig tale. ³⁹

TV-Aktuelt havde tidligere på aftenen, i sin faste kl. 20-udsendelse, bragt et kortere indslag, der med nyhedsoplæserens ord viste ”en spændt atmosfære i Washington”. Nyhedsoplæseren sandsynliggjorde at ”rygterne om forestående vigtige beslutninger” ikke var taget ud af den blå luft. Kennedy havde nemlig afbrudt sin valgturne i forbindelse med det amerikanske midtvejsvalg for at vende tilbage til Washington,

forklarede oplæseren, og fortsatte:

Præsidenten ses her, da han forlod sit hotel i Chicago og kørte til lufthavnen. Officielt blev det oplyst, at Kennedy var blevet forkølet, men samtidig afbrød vicepræsident Lyndon Johnson sin ferie på Hawaii, og yderligere tilbragte Udenrigsminister Dean Rusk og forsvarsminister McNamara hele søndagen i Washington. ⁴⁰

TV-Aktuelt sammenkædede billederne af Kennedys ankomst til ”Andrew luftbasen, hvorfra han fortsatte med helikopter til Det Hvide Hus” med den amerikanske flådes mobilisering:

Der gennemføres i øjeblikket store amerikanske flådemanoevrer i Det karibiske Hav, men det afvises, at de har noget som helst at gøre med Cuba-situationen. ⁴¹

Nyhedsdækningen den 22. oktober udviste en stærk bevågenhed omkring præsident Kennedy, og TV-Aktuelts seere fik givetvis det indtryk, at en nært forestående politisk og militær mobilisering var

under opsejling i Washington. Og ved midnatstid da Kennedys tale til amerikanerne, europæerne og sågar cubanerne blev transmitteret i Pressens Radioavis, kom det til at stå klart for danskerne, at USA var ved at forberede sig på en alvorlig kraftprøve mod Sovjetunionen.

Kennedys tale, der egentlig var en fjernsynstale, blev dagen efter transmitteret af USIA til Europa ved hjælp af *Telstar*-satellitten,⁴² og TV-Aktuelts seere kunne kl. 16.30 se og høre Kennedy berette om den amerikanske udlægning af situations alvor, og om Kennedy-administrationens modtræk over for den sovjetiske opstilling af atomraketter på Cuba:

Den amerikanske beslutning om en delvis blokade af Cuba har i dag givet anledning til en livlig politisk aktivitet over hele verden (...) Her bringer vi via *Telstar*-satellitten en optagelse af den fjernsynstale, præsident Kennedy i aftes holdt til det amerikanske folk.⁴³

Kennedy gjorde det klart, at missilerne på Cuba udgjorde en akut trussel mod USA, og derfor havde præsidenten besluttet at standse søtransporterne til Cuba:

Within the past week, unmistakable evidence has established the fact that a series of offensive missile sites is now in preparation on that imprisoned island. The purpose of these bases can be none other than to provide a nuclear strike capability against the Western Hemisphere (...) The path we have chosen for the present is full of hazards, as all paths are—but it is the one most consistent with our character and courage as a nation and our commitments around the world. The cost of freedom is always high -but Americans have always paid it. And one path we shall never choose, and that is the path of surrender or submission.⁴⁴

I medieforskerens Hallins beskrivelser af amerikansk journalistik i 1960'erne påpeges det, at journalistikken altid betragtede udtalelser fra det øverste politiske lag i Washington som indlysende nyhedsstof, og den absolut højeste nyhedsværdi udsprang selvsagt altid af det, præsidenten gjorde og sagde. Indlejret i den

objektive journalistiks rutiner er, fortsætter Hallin, også fraværet af eksplicit fortolkning og analyse af de forestående begivenheder, men objektivitetsidealet afføder i denne sammenhæng et journalistisk dilemma, fordi journalisten nødvendigvis må præsentere nyhederne i en meningsfuld sammenhæng for sine læsere, lyttere eller seere. Dilemmaet løses som oftest ved, at journalistikken retter sit fokus mod de kilder, som ikke kun leverer fakta, men formidler fakta: de officielle kilder.⁴⁵

Som nævnt modtog TV-Aktuelt sit nyhedsstof for UPI, og sammen med de udsendelser der transmitteredes via *Telstar*, lykkedes det umiddelbart for USIA og Kennedy-administrationen at fastholde en vis kontrol med den internationale nyhedsstrøm under Cubakrisens mobiliseringsfase.

Nyhedssproget i TV-Aktuelt afspejlede i hvert fald en kildemæssig og sproglig nærhed med Kennedy-administrationen. Det er tankevækkende, at mens Kennedys 18-minutter lange tv-tale fra Det Ovale Værelse blev bragt i sin helhed, så omtaltes konflikten modpart, nemlig Sovjetunionens og Kreml-ledelsens synspunkter blot én enkelt gang:

(...) den sovjetiske regering udsendte i eftermiddags en erklæring, hvori man truer med kraftige og afgørende gengældelser, hvis USA slipper krigen løs.⁴⁶

Dette journalistiske eksempel er imidlertid ejendommeligt, idet den sovjetiske adfærd betegnes som truende, og dermed markerer journalistikken på subtil vis, at Sovjetunionen var den aggressive og udfarende part under mobiliseringsfasen. Ved at journalistikken stemplede Khrusjtjov som aggressiv, behøvede den ikke komme ind på andre årsager til krisen, herunder den amerikanske placering af atommissiler i NATO-landet Tyrkiet, der kunne ramme mål i Sovjetunionen, samt USA's hemmelige krig mod Castro-regimet.

"Billedet her viser et færdigt raketanlæg"

Den 23. oktober underskrev Kennedy den proklamation, som etablerede en "karantæne" rundt om Cuba. Dagen efter – kl. 15 dansk tid – trådte den i kraft, og USA etablerede en blokade af de cubanske

farvande mod de sovjetiske militærtransporter, der var på vej mod øen. I TV-Aktuelt kl. 20 blev danske seere orienteret om, at der endnu ikke forelå "melding om at nogen af de 25 sovjetiske skibe" var nået ind i de "amerikanske blokadezoner". TV-Aktuelt bragte således optagelser, der viste hvordan amerikanske krigsskibe lagde sig i en ring om Cuba:

Vi ser her amerikanske orlogsskibe paa vej til cubanske farvande. Allerede om nogen tid er disse flaadestyrker blevet samlet og udrustet i amerikanske østkysthavne og det samlede antal marinere og soldater ombord i de op imod 500 skibe angives til at være paa 200.000.⁴⁷

Danske seere blev klar over, at Cubakrisen eskalerede, og de amerikanske TV-optagelser der tilløb TV-Aktuelt understregede også tydeligt, at Kennedy-administrationen forberedte sig på en militær konfliktsituation. Udsendelsen bestod nemlig af optagelser, der viste klip fra amerikanske militærbase i det cubanske nær område, og i nyhedsspeaket uddybede oplæseren:

Vi er her paa flyvepladsen Roosevelt Roads i Puerto Rico. Herfra foregaar en del luftrekonoscering over cubansk farvand (...) Her er en del af Puerto Ricobasens mandskab medens det lytter til præsident Kennedys fjernsynstale om Cuba. Det oplyses fra USA at denne base er sat i alarmberedskab. Og her er en flyvebase i Florida – altsaa paa det amerikanske fastland ikke engang 200 kilometer fra Cuba. Krisen omkring Cuba har udløst stor aktivitet paa denne base.⁴⁸

Det stærke fokus på de militære aspekter af krisen er givetvis en ren afspejling af kildesituationen, accentueret af det journalistiske objektivitetskrav, hvormed det nyhedsværdige bliver præsentation af hårde facts om de amerikanske militære beredskabsplaner.

I Washington arbejdede USIA hårdt for at overbevise Kennedy og de øvrige rådgivere i *ExComm*, om

at offentliggøre de 14 U-2-fotografier, der viste de sovjetiske missilfaciliteter på Cuba. Kennedy-administrationen lod sig overtale og frigav billederne til den amerikanske presse og de store tv-stationer, og de lokale USIS-departementer i Europa videredistribuerede mere end 50.000 kopier af fotografierne til de store medier.⁴⁹ Fotografierne nåede på den samme dag, som de blev frigivet i USA, til Danmarks Radio og blev vist for seerne i TV-Aktuelt om aftenen den 24. oktober:

Disse to billeder – taget med flyvemaskiner i stor højde og overført hertil pr. telefoto – opgives fra amerikansk side som beviser for at der er anlagt affyringsramper for mellem- og kortdistanceraketter på Cuba (...) Fotografierne er taget fra et U-2 fly i 20 kilometers højde. Med den moderne luftfotograferingsteknik er man i stand til at afsløre selv camouflerede militære anlæg.⁵⁰

I Det Hvide Hus var USIA ikke i tvivl om fotografiernes funktion i forhold til den offentlige opinion: de skulle bruges til at legitimere Kennedy-administrationens blokade og det øgede militære beredskab i stigende erkendelse af, at en militær konfrontation mellem Øst og Vest hermed blev sværere at undgå.

Det andet billede – ogsaa overført pr. telefoto – viser et raketanlæg under konstruktion. Ogsaa her er der tale om mellem-distanceraketter (...) Ved hjælp af disse sporingstationer skal man [i Sovjetunionen] være i stand til temmelig nøjagtigt at fastslaa hvad der foregaar i den amerikanske raketforsøgsstation Cape Canaveral – der som vi saa det på kortet før ligger ret tæt ved Cuba.⁵¹

Formålene med fotografierne og kortene over Cuba var ikke kun at forklare øens geografiske beliggenhed i forhold til USA og hvilke typer af missiler Sovjetunionen havde opstillet på Cuba. Formålet var snarere at forklare, hvad konflikten rent faktisk handlede om, og fotografierne manifesterede i den sammenhæng den

*TV-Aktuelts så Cubakrisen
igennem et konsekvent
amerikansk perspektiv*

Skygge på FN-dagen

siger statsminister J. O. Krag

Anledning til uro og bekymring, siger udenrigsminister Per Hækkerup

Oplysningerne om Cubas bevåning med atom- og raketter og den udvikling dette har medført koster en skygge over FN-dagen, sagde statsminister Jens Otto Krag i aftes i en radiotale. Udenrigsminister Per Hækkerup sagde bl. a. i et TV-interview, at den internationale situation ubestridt er skarpet på en måde, som må give anledning til uro og bekymring.

I statsministerens tale hed det bl. a.: — Vi bliver os overbevist om, at beslutningerne om de foranstaltninger, som USA's præsident har fundet det nødvendigt at gennemføre, er truffet på grundlag af sikre oplysninger, hvad der foregår på Cuba og ud fra en nøje vurdering af situationen. Det er uopsigtsomt oplagt, at begge parter er indfaldet på at sødsk, at situationen udvikler sig i forværrende retning.

Konstruktiv FN-aktion

— Netop denne alvorlige baggrund understreger FN's store betydning som et instrument for fremskridt løsning af internationale problemer, sagde Krag, som talte i anledning af FN-dagen i dag og i østligt påbegyndt, at der i Cuba-situationen er realistiske muligheder for en konstruktiv FN-aktion.

Ikke grund til panikreaktion

Luftfoto: fra den amerikanske flåde med Guantanamo på Cuba

Den canadiske radio afbrød meddele, at amerikanske flåde takt med et sovjetisk skib på v ikke identificere skibet nærmere

Særligt foregår i Washington en betydelig politisk aktivitet for at frempræsident Kennedys nye politik fra siden i aftes ud i livet. Det amerikanske forsvarsministerium i Pentagon-bygningen afbrød i aftes en pressekonference præsidentens, ifølge hvilken oplysninger af alle skibe på

Luftbro til Be

På en pressekonference i det amerikanske forsvarsministerium blev medgivet en række luftfotografier taget i Berlin som følge af blokaden af Cuba taget op. Der blev overet hjælp, at alle USA's væbnede styrker forlængst har gået ind på planer for enhver nødvendighed. Fyrvåben er med til at sænke enhver situation, herunder også at op-

22 raketanlæg fundet på Cuba

USA forelægger bevismaterialet — fantastiske luftfotografier af russiske affyringsramper og raketter

WASHINGTON, tirsdag ★ Luftfotografier, taget fra stor højde over Cuba, viser tydeligt raketaffyringsramper i junglen og missiler, halvt skjult af presenninger, oplyser en talsmand for det amerikanske forsvarsministerium i dag og tilføjer, at ramperne er rettet mod USA og at de missiler, der ligger klar til affyring, er af en type, der vil kunne nå et hvilket som helst mål i De forenede Stater.

På en pressekonference i Pentagon i dag var luftfotografier i 20 grupper fremlægt, heraf op på væggen.

— Dette er et fotografi af et særligt område på Cuba, som ikke er i hænde i morgen, sagde pressekonferencen. De ser her affyringsramper for missiler, rettet mod USA. Ved siden af ramperne står transportve-

hørelinde raketstøttestrømer gøres klart, herunder der rejser tegninger til affyringsmandskabet og af luftfotografier, der betegner de klarlagte raketter til de permanente ramper.

Første anlæg udenfor Sovjet

I et enkelt billede sås et af de

Den 24. oktober 1962 fremlagde den amerikanske regering en række luftfotografier for den internationale offentlighed. Fotografierne, der også blev brugt i TV-Aktuelt, viste sovjetiske missilfaciliteter på Cuba.

geopolitiske omverdensforståelse, der dominerede de amerikanske beslutningstagers koldkrigstænkning. Fotografierne var med andre ord kondenserede ideologiske udtryk, der forklarede hvad komplekse internationale konflikter handlede om under den kolde krig, set fra magtens korridorer i Washington: magtbalancetænkning, militære kapabiliteter, afskrækkelse og trusselsopfattelser.

Det interessante er imidlertid, at det ideologiske indhold også manifesterer sig ved det, der ikke fortælles. I TV-Aktuelts dækning af Øst-Vest-konfrontationen over Cuba fortælles det på intet tidspunkt, at det for skiftende amerikanske regeringer var et ufravigeligt sikkerhedspolitisk udgangspunkt, at alt, hvad der skete i den nordamerikanske hemisfære, angik USA direkte og umiddelbart. Denne synsvinkel synes imidlertid vanskelig at opdage fordi den er så gennemført. Synsvinklen havde selvsagt rod i den

velforankrede udenrigspolitiske koldkrigskonsensus i Washington, og for Kennedy-administrationen og rådgiverne i ExComm, var militær eskalering, forhøjet beredskab og forceret oprustning logiske modsvar til de sovjetiske missilopstillinger på Cuba.

I Danmark markerede Krag-regeringen sin støtte til USA's linje over for Sovjetunionen, ligesom den danske presse bakkede generelt op om Kennedy-administrationens linje med at stå fast over for Kreml, herunder de foranstaltninger, der blev truffet vedrørende blokaden af Cuba.⁵²

Det var Øst-Vest-konfliktens hidtil mest alvorlige konfrontation, på randen af den helt store katastrofe, og journalistikken befandt sig efter alt at dømme inden for den journalistiske sfære, Hallin betegner som konsensusfæren. Her er journalistikken ikke tilskyndet til at præsentere modsatte synspunkter, men vil derimod, understreger Hallin, søge at opret-

holde de fremherskende politiske perspektiver ved udelukkende at give taletid til autoritative kilder.⁵³

Ved at journalistikken talte ind i den fastforankrede koldkrigsideologi, accepterede den samtidig den konsensusfortælling, som opdelte Øst-Vest-konflikten i simple dikotomier mellem godt og ondt. Et velegnet eksempel på koldkrigsideologiens binære logik i TV-Aktuelts nyhedsudsendelse den 24. oktober er beskrivelsen af det cubansk-sovjetiske forhold:

Konflikten omkring Cuba har igen henledt opmærksomheden paa det cubansk-sovjetiske venskab som det har udviklet sig gennem de sidste aar. Vi ser her optagelser fra februar 1960 da den sovjetiske viceministerpræsident Mikoyan var paa besøg paa Cuba og gjorde det tydeligt at man fra sovjetisk side var stærkt interesseret i et nært venskab med Castro-styret. Disse optagelser fra juli viser et sovjetisk tankskib i Havnas havn. Medens Cuba blev mere og mere fjendskt indstillet over for de forenede stater og hovedparten af de sydamerikanske lande knyttede nære forbindelser til Sovjet og Østbloklandene.⁵⁴

Cubakrisen skulle fremstilles som en udenrigspolitisk triumf for den amerikanske regering

I det samlede nyhedsbillede præsenteres Cuba og dets kommunistiske leder Fidel Castro ikke som en selvstændig aktør, men som en sovjetisk brik i den kolde krigs og rustningskapløbets grundlæggende dynamik. Og alene med henvisning til landets relationer til Sovjetunionen betegnes det som "fjendskt indstillet" over for USA, uden at den samtidige udvikling i det cubansk-amerikanske forhold nævnes, herunder Kennedy-administrationens fejlslagne forsøg på at afsætte Castro-regimet i april 1961 under den såkaldte Svinebugtaffære.

"I Washington er den opfattelse ved at brede sig..."

Danske tv-seere kunne fra torsdag den 25. oktober og henover weekenden, den 27. til den 29. oktober, følge den gradvise optrapning af Cubakrisen i TV-Aktuelt. Den daglige nyhedsdækning baserede sig

på amerikanske kilder fra UPI, og derfor indløb der på dagsbasis danskerne – som vist tidligere – særdeles grundige optagelser med orienteringer om det militære beredskabsniveau rundt om i USA. Der er talrige eksempler på et nyhedssprog, der rammesætter det angiveligt alarmerende høje beredskabsniveau i USA:

I Florida foregaar en tydelig militær opmarch i forbindelse med Cubakrisen (...). Her paa McCoy-basen (ogsaa i Florida) er der samlet et meget stort antal jagermaskiner. Hverken cheferne paa de forskellige baser her i Florida eller forsvarsministeriet i Washington har villet kommentere de koncentrationer af flyvemaskiner og tropper som gennem de seneste dage har fundet sted i Florida.⁵⁵

Optagelserne fra de amerikanske basefaciliteter blev efter blokadens ikrafttræden den 24. oktober i stigende grad suppleret med optagelser fra et andet af den kolde krigs væsentlige brændpunkter, nemlig Vestberlin, hvor de amerikanske styrker havde påbegyndt en "stort anlagt militærmanøvre". Nyhedsoplæsningen fastholdte det amerikanske koldkrigsverdensbillede ved at fortolke Vestberlin som et geopolitisk og strategisk nøglepunkt for Kennedy-administrationen:

Selvom det benægtes fra amerikansk side at der skulle være nogen forbindelse mellem de to begivenheder staaer det dog klart at søgelyset ogsaa rettes mod Berlin samtidig med at der opstaaer en spændt situation mellem øst og vest.⁵⁶

Med udgangspunkt i kilderne fra UPI uddybede TV-Aktuelt fredag den 26. oktober situationen i Vestberlin og fortalte, at de amerikanske tropper havde været i "alarmberedskab siden i tirsdags", samt at "manøvren" omfattede flere amerikanske kampgrupper, svarende til "2/3 af den amerikanske garnison på 6.500 mand". Nyhedsoplæsningen forklarede nu seerne, at:

I Washington er den opfattelse ved at brede sig, at oprettelsen af russiske raketbaser på Cuba var et led i Moskvas bestræbelser på at udmanøvrere Vestmagterne i Berlin. Og der udtrykkes formodning om, at Berlinkrisen vil opleve en ny tilspidsning inden dette års udgang.⁵⁷

Nyhedsoplæsningen kunne næppe komme ret meget tættere på det, der til forveksling kunne have været Kennedy-administrationens ordrette gengivelse af, hvad Cubakrisen handlede om, og hvad der overordnet set var spil i den kolde krig. Relationerne mellem Øst og Vest betragtedes i en geopolitisk optik som et nulsumsspil, hvor den enes sejr var den andens nederlag – og omvendt. TV-Aktuelts nyhedsdækning så Cubakrisen igennem et konsekvent amerikansk perspektiv og nyhedsproget befandt sig inden for rammerne af en officios, amerikansk koldkrigsretorik.

Den kildemæssig nærhed til den amerikanske side i TV-Aktuelts Cubakrise-dækning synes umiddelbart at være temmelig markant. I relation til det højt eskalerede Øst-Vest-modsætningsforhold bragte TV-Aktuelt den 26. oktober imidlertid et sjældent nyhedsindslag fra den hjemlige danske scene. Indslaget fokuserede på de demonstrationer, der blev afholdt på Dag Hammarskjölds Allé i København foran den amerikanske ambassade:

Ogsaa i aftes kom det til demonstrationer ved den amerikanske ambassade i København. Politiet greb haandfast ind overfor de meget ungdommelige elementer og det kom ikke til alvorligere episoder. Et usædvanligt stort antal betjente var posteret paa Dag Hammarskjölds Allé fra tidligt paa aftenen. For første gang siden krigen var politistyrken iført stålhelme (...) I alt blev 14 unge mennesker anholdt og ført til en politistation.⁵⁸

En systematisk gennemgang af TV-manuskripterne viser kun dette ene eksempel på et nyhedsindslag fra de demonstrerende under Cubakrisen. Det karakteristiske er, at nyhedsoplæsningen refererer, hvem der

demonstrerede, nemlig "ungdommelige elementer", og hvor mange, der blev anholdt, men seerne fik ikke at vide, hvorfor der blev afholdt demonstrationer, herunder hvilke synspunkter der fandtes blandt de demonstrerende. Journalistikkens manglende vilje til at referere oppositionelle gruppers synspunkter er således, ifølge Hallin, kendetegnende for den journalistiske konsensusfære, som er beskrevet ovenfor.

Og det er alene deres afvigende adfærd i forhold til den politiske mainstream, der synes at være årsagen til at de overhovedet nævnes i TV-Aktuelt, hvilket tydeligt markeres ved fremhævelsen af politiets stærke tilstedeværelse og deres iførelse af stålhelme, der ikke var set "siden krigen". Politiet repræsenterede og beskyttede den rette samfundsorden, og de demonstrerende den udenomsparlamentariske trussel mod den samme samfundsorden.

Den efterfølgende dag, lørdag den 27. oktober, fik TV-Aktuelts seere via indslag fra USA det indtryk, at verden var på randen af katastrofen:

På den amerikanske hjemmefront hersker der i dag en beredskabets ånd, hedder det i telegrammer fra USA. Oplysningen illustreret med disse optagelser fra forskellige afsnit af hjemmefronten (...) på Key West og i Florida finder en militær opladning sted, som har fremkaldt rygter om et forestaaende angreb på øen.⁵⁹

Kennedy-administrationen lod nu offentligheden vide, at Moskva havde fremsat et forslag over for den amerikanske regering, som gik ud på, USA skulle fjerne sine missiler i Tyrkiet, imod at Sovjetunionen trak sine angrebsvåben tilbage fra Cuba. Dette fremgik af TV-Aktuelt, og nyhedsoplæseren uddybede, at det øjeblikkelige svar fra Det Hvide Hus havde været, at "samtlige raketbaser på Cuba må afmonteres og gøres ubrugelige", før USA ville overveje noget som helst forslag fra Kreml om forhandlinger til løsning på Cuba-krisen.

For offentligheden og danske tv-seere indtraf det afgørende vendepunkt under Cubakrisen mandag den

Amerikanerne var efter alt at domme godt tilfredse med dansk fjernsyns dækning under Cubakrisen

29. oktober. En konfrontation mellem Øst og Vest var undgået. Og i TV-Aktuelt blev nyhederne indledt med:

En afgørende afspænding i Cuba-krisen indtrådte i går, da ministerpræsident Krushchev meddelte, at de russiske raketbaser på Cuba ville blive demonteret, pakket ned og sendt tilbage til Sovjetunionen.⁶⁰

Cubakrisens nedtaktsfase og Kennedys død

Over for de amerikanske medier ønskede Kennedy-administrationen og rådgiverne i *ExComm* stadig at fastholde en udstrakt kontrol med dækningen af Cubakrisen i dens nedtaktsfase. Cubakrisen skulle fremstilles som en udenrigspolitisk triumf for den amerikanske regering, og derfor besluttede Kennedy, at det kun var aktørerne fra Det Hvide Hus' absolutte inderkreds, der måtte udtale sig til de amerikanske og europæiske medier. De navngivne kilder fra magtens centrum i Washington omfattede således pressesekretær Pierre Salinger, sikkerhedsrådgiver McGeorge Bundy og præsidentens personlige rådgiver og taleskriver Ted Sorensen.⁶¹

Efter Kennedy-administrationens modtagelse af Moskvas budskab, var TV-Aktuelts seere således også vidne til:

Det imødekomende svar, der her oplæses af præsidentens pressesekretær Pierre Salinger: I welcome Chairman Khrushchev's statesmanlike decision to stop building bases in Cuba, dismantling offensive weapons and returning them to the Soviet Union under United Nations verification (...) It is my earnest hope that the governments of the world can, with a solution of the Cuban crisis, turn their urgent attention to the compelling necessity for ending the arms race and reducing world tensions.⁶²

Med udgangspunkt i TV-Aktuelts nyhedsdækning af Cubakrisen, må den amerikanske regerings news management samlet set vurderes som vellykket. Indholdsanalysens inddeling af dækningen af Cubakrisen var – i de tre faser, der kan identificeres – i udpræget grad under indflydelse af den amerikanske omverdensforståelse, hvilket var en afspejling af,

at det journalistiske setup i TV-Aktuelt var underlagt en markant amerikansk kildeafhængighed.

På det foreliggende empiriske grundlag har det ikke været muligt at danne sig et konkret indtryk af, hvordan den amerikanske regerings repræsentanter hos USIS i København vurderede DR's nyhedsdækning under Cubakrisen, ligesom det heller ikke har været muligt at præcisere hvilken rolle USIS spillede i forhold til TV-Aktuelts nyhedsjournalistik. På basis af den systematiske gennemgang og analyse af TV-Aktuelts nyhedsprog, er det overvejende sandsynligt at TV-Aktuelts redaktion benyttede sig af relationen til amerikanerne. Hvordan skulle DR's modtagelse af *Telstar*-optagelserne, som var USIA's værk, ellers have materialiseret sig? Og i en så tilspidset krisituation, hvor mantraet for TV-Aktuelt var 'aktualitet', var det næppe sandsynligt at man ikke benyttede sig af relationerne til den kilde, der kom helt tæt på de forestående, dramatiske begivenheder: den amerikanske regering.

Omtrent et år senere, mere præcist den 22. november 1963, kørte præsident Kennedy i forbindelse med sin kampagnetur under det amerikanske midtvejsvalg i en kortge gennem byen Dallas i delstaten Texas. Præsidenten blev skudt og afgik ved døden kl. 13 amerikansk tid. Nyheden om attentatet på Kennedy gik selvsagt verden rundt og var øverst på mediernes dagsorden i flere dage.⁶³ Et par uger efter DR's dækning af præsidentens tragiske skæbne, sendte den amerikanske ambassadør William McCormick Blair et brev til Generaldirektør Hans Sølvhøj. Generaldirektøren forelagde Programudvalgets medlemmer brevets nærmere indhold:

Han [McCormick] takkede Danmarks Radio for den nænsomme og sympatiske måde, på hvilken medarbejderne udførte deres dystre hverv i forbindelse med tragedien, der ramte De Forenede Stater ved præsident Kennedys død.⁶⁴

Ambassadørens brev til Sølvhøj giver ikke blot et interessant indblik i den amerikanske tilfredshed med DR's journalistiske dækning i forbindelse med Kennedys død og begravelse, men også et vigtigt indblik i, hvordan relationen mellem DR og den amerikan-

Dallas 22. november 1963: Presidenten og førstedamen kører i kortege gennem Dallas, som del af hans kampagnetur i forbindelse med det amerikanske midtvejsvalg. Presidenten bliver skudt og dræbt blot få minutter efter billedet er taget. Foto: Victor Hugo King/ Library of Congress.

ske regering havde udviklet sig, mens Kennedy sad ved roret. Brevet påpegede udtrykkeligt, set med amerikanske øjne, at det transatlantiske forhold var blevet udvidet, og ambassadøren gjorde det klart, at han var:

Taknemmelig for det stadigt voksende nære samarbejde, som kendetegner Danmarks Radios forhold til De Forenede Staters informationstjeneste (...) Det er min dybe overbevisning, at Danmarks Radio har gjort os alle en stor tjeneste ved at bibringe os en følelse af et fælles mål og en gensidig samhørighed, som vil hjælpe os til at gå fremtiden i møde på en måde, den afdøde præsident tillidsfuldt ville have forventet det.⁶⁵

Amerikanerne var med andre ord efter alt at dømme godt tilfredse med dansk fjernsyns dækning under Cubakrisen. I de cubanske farvande udspandt den hidtil mest alvorlige Øst-Vest-konflikt sig, på tærsklen til en storkrig. For TV-Aktuelts seere viste det sig

imidlertid, at Cubakrisens konfliktforløb blev ganske kortvarigt, men for TV-Aktuelt havde det afgørende været den hurtige og aktuelle nyhedsformidling. Gennemgangen af nyhedsmanuskripterne viser, at TV-Aktuelt levede op til dette, men at den nyhedsmæssige vurdering af denne skelsættende udenrigspolitiske begivenhed samtidig flugtede fuldstændigt med den amerikanske regerings.

En række bevarede korrespondancer i DR's arkiv viser dels, at USIS forsynede TV-Aktuelt med de filmoptagelser og det baggrundsmateriale, redaktionen efterspurgte, og at USIS-personalet ofte foranledigede et udlån med et efterfølgende brev, hvori man ytrede sin tilfredshed med de pågældende udsendelser:

I cannot thank you enough for the extremely fine coverage given by "Aktuelt" of the Cooper space flight. Such efforts are certainly appreciated by us.⁶⁶

Og dels begrænsede relationen mellem TV-Aktuelt

og amerikanerne sig ikke alene til, at USIS-materialet integreredes i det journalistiske setup, idet forhandlingsrelationen samtidig synes at antage en mere fortløbig og åben karakter. USIS' presseattaché, Randall Jesse, så sig i forbindelse med TV-Aktuelts nyhedsdækning af raceproblemerne i USA kaldet til at rette henvendelse til redaktionen, med cc til Generaldirektør Sølvhøj. Fra amerikansk side var relationen til DR nu hverken kritikløs eller hændervridende:

I was somewhat surprised that your television presentation on June 12 dealing with racial problems in the United States contained so little material on the very real progress that the United States is making in solving the matter.⁶⁷

Journalisten fra TV-Aktuelt, Robert Christianesen, sendte amerikanerne et udglattende svar og påpegede, at nyhedsdækningen i flere tilfælde også nævnte Kennedy-regeringens fremskridt på området:

As you know I am very aware of the progress which has been made in recent years regarding to civil rights, and we have never hesitated to point this out in our 'TV-Aktuelt' (...) President Kennedy and his administration are making great efforts to improve the situation. I shall be only too glad to contact you in order to get that further information, which you so kindly offer me.⁶⁸

I sidste ende gavnede det givetvis Kennedy-administrationen og USIA, at Cubakrisens forløb var afgrænset, og at kilderne til de pludselige forandringer i krisens forløb netop var den amerikanske regering. Det journalistiske behov for at rapportere om de højaktuelle begivenheder oversteg dermed behovet for at analysere forandringer over tid og sætte Cubakrisen ind i en sammenhæng, fordi krisen i sit udgangspunkt blev opfattet som overhængende akut.

Konklusion

I denne mediehistoriske undersøgelse er det blevet påvist, at den amerikanske regerings repræsentanter i USIS spillede en afgørende, og hidtil overset, rolle

i DR's journalistiske dækning af en række formative begivenheder i Kennedys embedsperiode. Undersøgelsen viser, at Kennedy-administrationen og USIA fra starten betragtede den kolde krig som en ideologisk konflikt, der først og fremmest skulle udkæmpes i og gennem det fremstormende fjernsynsmedie.

I Danmark lykkedes det således for USIS at fastholde relationerne til journalisterne i DR, for derved at sikre en vis amerikansk kontrol med nyhedsdækningen i fjernsynets TV-Aktuelt. USIS' aktiviteter, der spændte fra teknisk bistand med optagelser til udlån af amerikanske udsendelser til TV-Aktuelt, skulle samlet set sikre den danske opinions sympati for Kennedy-administrationen.

Kennedys indsættelsesceremoni, opsendelsen af Telstar-satellitten og ikke mindst Cubakrisen blev alle væsentlige elementer i DR's nyhedsstrøm, og artiklen dokumenterer, at den amerikanske regering i praksis satte sit præg på de enkelte nyheder i den journalistiske nyhedsdækning.

Øst-Vest-konfliktens mest alvorlige konfrontation var Cubakrisen, og i indholdsanalysen kan det registreres, at den journalistiske dækning af konflikten i høj grad blev set gennem et amerikansk perspektiv, hvormed journalistikken bidrog til at legitimere de skridt, Kennedy-administrationen ville tage i konfliktens forskellige faser. Tilstedeværelsen af det markante amerikanske perspektiv var et udtryk for en journalistisk kildenærhed til Kennedy-administrationen, som manifesterede sig ved et nyhedssprog, der italesatte konflikten inden for rammerne af en officios, amerikansk koldkrigsretorik.

I den tilspidsede Øst-Vest-situation fastholdte journalistikken dermed et perspektiv, der tilgodeså den fremherskende politiske og ideologiske konsensus i USA – en koldkrigsjournalistik, der ved i stigende grad at vende sig mod de amerikanske kilder både accepterede konsensus og videreformidlede den i dansk fjernsyn.

Noter

- 1 Danielsen 2017, Danielsen 2015, Nilsson 2016 og Batikha 2019.
- 2 Schmidt 2012, s.185-186
- 3 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Telecast of Nixon-Kennedy Debate in Denmark", October 3, 1960, Record Group 306, Entry P-451, box 7 (Fold, Denmark 2.3 Television), US National Archives.
- 4 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Licensed Television Receivers in Denmark Top 500,000", November 1, 1960, Record Group 306, Entry P-451, box 7 (Fold, Denmark 2.3 Television), US National Archives.
- 5 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Danish Coverage of the Change in U.S. Administration", Jan 23, 1961, Record Group 306, Entry P-451, box 7 (Fold, Denmark 1.3 Effectiveness Reports), US National Archives.
- 6 Ibid.
- 7 Cull 2008, p.189.
- 8 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Danish Coverage of the Change in U.S. Administration", Jan 23, 1961, Record Group 306, Entry P-451, box 7 (Fold, Denmark 1.3 Effectiveness Reports), US National Archives.
- 9 Ibid.
- 10 Danmarks Radios Programudvalgs mødeprotokoller, den 2. august 1960, pakke 17, Rigsarkivet; Villaume 2020, s.400-409.
- 11 Villaume 2020, s.409-417; O. A. Westad, *The Global Cold War. Third World Interventions and the Making of Our Times*, (Cambridge University Press, 2007), p.26-27.
- 12 Cull 2008, p.190-193. Se desuden Murrow-biografien: Gregory M. Tomlin, *Murrow's Cold War. Public Diplomacy for the Kennedy Administration*, (University of Nebraska Press, 2016).
- 13 *Foreign Relations of the United States (FRUS), 1917-1972, Vol. VI, Public Diplomacy, 1961-1963, Tekst 32: Address by the Director of the United States Information Agency (Murrow)*, Washington, May 24, 1961.
- 14 Ibid.
- 15 Ibid.
- 16 Cull 2008, p.193
- 17 Tomlin 2016, p.113-115.
- 18 *FRUS, 1917-1972, Vol. VI, Public Diplomacy, 1961-1963, Tekst 32: Address by the Director of the United States Information Agency (Murrow)*, Washington, May 24, 1961.
- 19 USIA, Office of Research and Analysis, "Denmark: A Communications Fact Book", October 12, 1961, Record Group 306, Entry P-451, box 9 (Fold, Denmark 1961 3.1 IRI Media and Research), US National Archives.
- 20 Simpson 1994, p.120-122.
- 21 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Statistical Report on Television Program", December 31, 1960, Record Group 306, Entry P-451, box 7 (Fold, Denmark 2.3 Television), US National Archives.
- 22 Ibid.
- 23 Villaume 2020, s.340-341.
- 24 Aktuelt, "Strålende rumfart - men drama til slut", den 25. maj 1962.
- 25 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Danish Coverage of Commander Carpenter's Flight", June 1, 1962, Record Group 306, Entry P-451, box 10 (Fold, Denmark 1962 2.4 Radio), US National Archives; se fx Aktuelt, "Landede 350 km fra målet", den 25. maj 1962.
- 26 Ibid.
- 27 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Danish Reaction to Telstar", July 30, 1962, Record Group 306, Entry P-451, box 11 (Fold, Denmark 1962 4.2 Reactions to US), US National Archives.
- 28 Ibid., Aktuelt, "TV-transmission fra Amerika via Telstar-satellitten", den 21. juli 1962.
- 29 Aktuelt, "200 millioner så Telstar-succes'en", den 24. juli 1962; Aktuelt, "Overvældende succes", den 24. juli 1962.
- 30 Ibid.
- 31 From USIS, Copenhagen, to USIA, Washington, "Danish Reaction to Telstar", July 30, 1962, Record Group 306, Entry P-451, box 11 (Fold, Denmark 1962 4.2 Reactions to US), US National Archives; Aktuelt, "200 millioner så Telstar-succes'en", den 24. juli 1962.
- 32 Ibid.
- 33 Ibid.
- 34 Cull 2008, p.214; Lauridsen, Mariager, Olesen & Villaume (red.) 2011, s.157-158.
- 35 Danmarks Radios Radioråds mødeprotokoller, den 7. januar 1958, pakke 11, Rigsarkivet.
- 36 Tomlin 2016, p.143-149.
- 37 Cull 2008, p.214-215. Edward Murrow, USIA's direktør, var sygmeldt under Cubakrisen.
- 38 From Copenhagen, to Secretary of State, "Action Department 330", October 24, 1962, Record Group 306, Entry P-451, box 11 (Fold, Denmark 1962 5.12 Cuba) US National Archives.
- 39 Danmarks Radios Programudvalgs mødeprotokoller, den 30. oktober 1962, pakke 19, Rigsarkivet.
- 40 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 22/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 41 Ibid.
- 42 Cull 2008, p.215.
- 43 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 23/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 44 Internetkilde: <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/historic-speeches/address-during-the-cuban-missile-crisis>, (den 2. januar 2022).
- 45 Hallin 1986, p.72-73.
- 46 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 23/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 47 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 24/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 48 Ibid.
- 49 Cull 2008, p.215.

- 50 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 24/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 51 Ibid.
- 52 Mariager, Guillaume, Olesen & Lauridsen (red.) 2011, s.158-159.
- 53 Hallin 1986, p.117-119.
- 54 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 24/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 55 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 25/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 56 Ibid.
- 57 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 26/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 58 Ibid.
- 59 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 27/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 60 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 29/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet.
- 61 Cull 2008, p.216.
- 62 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1954-1979, TV-Aktuelt, manuskripter, "Aktuelt 29/10 1962", pk. 4, Rigsarkivet; internetkilde: <https://microsites.jfklibrary.org/cmc/oct28/>, (den 2. januar 2022).
- 63 Schmidt 2012, s.341.
- 64 Danmarks Radios Programudvalgs mødeprotokoller, den 10. december 1962, pakke 19, Rigsarkivet.
- 65 Ibid.
- 66 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1960-1966, korrespondance, eksternt, pk. 4: Brev fra U.S. Information Service, American Embassy, til Sven Ludvigsen, Danmarks Radio og TV, den 22. maj 1963, Rigsarkivet.
- 67 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1960-1966, korrespondance, eksternt, pk. 4: Brev fra U.S. Information Service, American Embassy, til Robert Christiansen, TV-Aktuelt, den 14. juni 1963, Rigsarkivet.
- 68 Danmarks Radio (DR), TV-Aktualitetsafdelingen, 1960-1966, korrespondance, eksternt, pk. 4: Brev fra Robert Christiansen til Mr. Randall S. Jesse, Press Attaché, U.S. Information Service, American Embassy, den 19. juni 1963, Rigsarkivet.

Litteratur

- Batikha, J. P. (2019). An American Voice on the Air: Mediated US Public Diplomacy in Danish State Broadcasting, 1945-1953. I *Historical Journal of Film, Radio and Television*. Vol. 39, No. 3. p. 515-531.
- Cull, N. J. (2008). *The Cold War and the United States Information Service*. Cambridge University Press.
- Danielsen, H. (2017). 'A military ERP'? Military assistance and US public diplomacy in Norway in the early 1950s, *Journal of Transatlantic Studies*, 15:4, p. 313-330.
- Danielsen, H. (2015). American Culture as "High Culture": U.S. Cultural Diplomacy in Norway, 1950-65. In Ingimundarson, V. & Magnusdottir, R. (red.) *Nordic Cold War Cultures: Ideological Promotion, Public Reception, and East-West Interactions*. Aleksanteri Cold War Series, nr. 2, Aleksanteri Institute.
- Hallin, D. C. (1986). *The "Uncensored War": The Media and Vietnam*. University of California Press.
- Nilsson, M. (2016). *The Battle for Hearts and Minds in the High North: The USIA and American Cold War Propaganda in Sweden, 1952-1969*, Brill Academic Publishers.
- Mariager, R. M., Guillaume, P., Olesen, T. B., & Lauridsen, J. T. (red.) (2011). *Den Kolde Krig og Danmark: Gads Leksikon*. Gad.
- Schmidt, R. (2012). *Den perfekte præsident: en biografi om John F. Kennedy*. København: Gyldendal.
- Simpson, C. (1994). *Science of Coercion: Communication Research and Psychological Warfare, 1945-1960*, Oxford University Press.
- Tomlin, G. M. (2016). *Murrow's Cold War. Public Diplomacy for the Kennedy Administration*. University of Nebraska Press.
- Villaume, P. (2020). *Frygtens logik. Den Kolde Krig – en ny globalhistorie 1917-1961*. Gyldendal.
- Westad, O. A. (2007). *The Global Cold War. Third World Interventions and the Making of Our Times*. Cambridge University Press.

